

วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ภาพลักษณ์จากวรรณกรรมมุขปาฐะ

รศ.วิมล ดำศรี

๑. ความนำ : ภาพลักษณ์และวรรณกรรม มีสาระสำคัญอย่างไร

๑.๑ ภาพลักษณ์

ภาพลักษณ์ หมายถึง ภาพที่เกิดจากความนึกคิด หรือที่คิดว่าจะเป็นเช่นนั้นในที่นี่เน้นเป็นพิเศษ ในกรณีความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรมอันประจักษ์ของมนุษย์ที่มีต่อ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งถ่ายทอดออกมาในรูปลักษณ์ของวรรณกรรมประเภทต่างๆ

๑.๒ วรรณกรรม

หมายถึง สื่อความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ปฏิกริยาของผู้คนที่ถ่ายทอดออกมา ด้วยน้ำเสียง ถ้อยคำ หรือด้วยตัวหนังสือ

สื่อเหล่านี้ หากบันทึกไว้ด้วยตัวหนังสือ เรียกว่า วรรณกรรมลายลักษณ์ ได้แก่ จารึกใบลาน หนังสือสมุดหรือสมุดข่อย และสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น

หากบันทึกไว้ด้วยความทรงจำ และนำมาสื่อสาร ถ่ายทอดด้วยการเล่าขาน บอกต่อปากต่อปาก เรียกว่า วรรณกรรมมุขปาฐะ ได้แก่ เพลงร้องเรือ ปรศนาร้อยกรองของชาวบ้าน เพลงประกอบการละเล่นของเด็ก บทกลอน มหรสพพื้นบ้าน ถ้อยคำสำนวน ภาษิตชาวบ้าน และนิทานพื้นบ้าน เป็นต้น(วิมล ดำศรี, ๒๕๕๕ : ๒-๘)

๒. วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ภาพลักษณ์จากวรรณกรรมมุขปาฐะ

ด้วยนัยนี้ หมายถึง ปฏิกริยา ความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ของผู้คนที่มิต่อ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากวรรณกรรมมุขปาฐะ ในส่วนที่ปรากฏอยู่อย่างแพร่หลาย ในจังหวัดนครศรีธรรมราชและภูมิภาคทักษิณ เป็นสำคัญ

จากผลงานการวิเคราะห์ วรรณกรรมมุขปาฐะเมืองนครศรีธรรมราช และภูมิภาคทักษิณของนักวิชาการด้านคติชนวิทยา โดยเฉพาะวรรณกรรมท้องถิ่น ได้ข้อสรุปสำคัญหลัก สอดคล้องต้องกันดังนี้

๒.๑ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมประเภทต่างๆ

๒.๒ วรรณกรรมประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง ซึ่งเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจ ที่มีต่อวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช อันมีพระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลาง ล้วนเป็นภาพลักษณ์ทางบวก เทียบได้กับสวรรค์คติ หรือกวีโวหารประเภท เสาวจนี คือ เป็นกระบวนชมความงาม ความซาบซึ้งใจ ให้ความรู้ความเข้าใจ หรือ พรรณนาเกียรติคุณเป็นส่วนใหญ่ (วิมล คำศรี, ๒๕๕๐)

๒.๓ วรรณกรรมประเภทต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจ ที่มีต่อวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช อันมีพระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลาง ปรากฏในรูปลักษณะต่างๆ อย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีต จวบจนปัจจุบัน (วิมล คำศรี, ๒๕๕๕)

จากข้อสรุปสำคัญหลักทั้ง ๓ ประการนี้ เป็นหลักฐานประจักษ์ชัดวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช ซึ่งมีองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลาง เป็นศูนย์รวมศรัทธาของพุทธศาสนิกชน อย่างยาวนานและยังยืนนับเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน

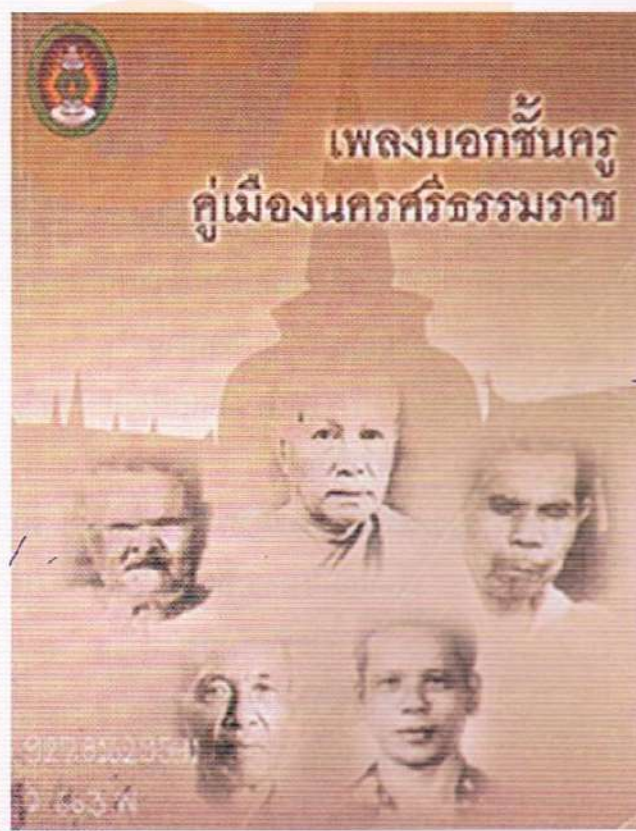
๓. วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ภาพลักษณ์จากวรรณกรรมมุขปาฐะประเภท
ร้อยกรอง

จากการศึกษาวรรณกรรมมุขปาฐะ ประเภทร้อยกรองที่แพร่หลายอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และภูมิภาคทักษิณ พบว่ามีมุขปาฐะประเภทร้อยกรองหลายชนิด ได้บันทึกและถ่ายทอด ภาพลักษณ์ ของผู้คนที่ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีต่อวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารไว้หลากหลาย ดังเช่น เพลงร้องเรือ ปรีศนา และบทมหรสพพื้นบ้าน เป็นต้น กล่าวคือ

๓.๑ เพลงร้องเรือ

มุขปาฐะร้อยกรองประเภทนี้ มีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงน้องนอน เพลงชาน้อง ฯลฯ แต่ชาวนครศรีธรรมราชนิยมเรียกว่า เพลงร้องเรือ มากกว่าชื่ออื่น

เพลงร้องเรือ เป็นแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งผูกพันกับวิถีชีวิตของกลุ่มชนสืบต่อกันเป็นเวลายาวนาน การใช้เพลงร้องเรือมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อกล่อมเด็กให้หลับสบาย อบอวนทั้งกายทั้งใจ และมีวัตถุประสงค์รองเพื่ออบรมสั่งสอนเตือนสติผู้ฟัง แสดงความรู้ ระบายอารมณ์ความรู้สึก สื่อระหว่างผู้ขับร้องกับผู้ฟังและเป็นบทปฏิบัติพากย์เป็นต้น (วิมล คำศรี, ๒๕๕๐ : ๕๐-๕๑)

จากการศึกษาเพลงร้องเรือภาคใต้ พบว่ามีอยู่หลายบทที่แสดงถึงภาพลักษณ์ ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช ซึ่งมีองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลาง ตัวอย่างเช่น

เมืองคอนเหอ
พระศรีธรรมโศกราชมีवादหนา*
มีมหาชนมาบูชา
ก่อพระมหาธาตุยอดทองคำ

เมืองคอนเหอ
พระศรีธรรมโศกมีवादหนา*
ไว้เป็นที่บูชามหาชน
ก่อพระมหาธาตุยอดทองคำ

เมืองคอนเหอ
มีโพธิ์ลังกา
มียักษ์เขี้ยวยาว
มีพระอุ้มท้อง

ไปคอนเหอ
พระพิงเสาดั่ง
เข้าไปในห้อง
หลังคามุงเบี่ยง

เมืองคอนเหอ
มองแสงจันทร์อันเจิดจ้า
เวียนเทียนเดินเวียนขวา
มาบูชาเพ็ญเดือนสาม

ประเพณีเหอ
แห่ผ้าขึ้นธาตุ
เดือนแปดสองหน
ทำกันไม่ขาดทุกปี

นครศรีเหอ
เมืองศิลป์เมืองศาสน์
เมืองงามสง่า
พระธาตุเลิศล้ำ

แต่ก่อนเขาเล่าสืบกันว่า
ก่อพระมหาธาตุยอดทองคำ
ผู้คนมานับถืออุปถัมภ์
เข้าคำมาไหว้..... ๑.

แต่ก่อนเขาเล่าสืบมา
ก่อพระมหาธาตุยอดทองคำ
ฝูงคนนับถืออุปถัมภ์
เข้าคำมีคนไหว้..... ๒.

มีพระนอนแจ่มหน้า
มีพระอุ้มท้อง
ถือไม้ตะบอง
ซ้องกลองอยู่เคียงกัน..... ๓.

ไปแลพระนอนพระนั่ง
หลังคามุงเบี่ยง
ไปแลพระทองทรงเครื่อง
ทรงเครื่องดอกไม้ไหว..... ๔.

แต่ไรแต่ก่อนนานมา
วันมาฆบูชาเพ็ญเดือนสาม
แห่ผ้าพระภูก้านงดงาม
ทำตามประเพณี..... ๕.

ประเพณีนครศรีธรรมราช
ทำกันไม่ขาดทุกปี
ผู้คนมากันทั้ง (เดือน) สามสี่
ประเพณีของเมืองนคร..... ๖.

ศรีธรรมโศกราช
เมืองพระธาตุสวยสมคมขำ
เมืองพระราชผู้ทรงธรรม
สมคำว่าเมืองคอน..... ๗.

จากตัวอย่างบทธำมรงค์เรื่องข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้สร้างสรรคัวรรณกรรมมีทัศนะคติต่อวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งมืองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลาง เป็นบวักในทุกมิติ กล่าวคือ การก่อสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ มีประวัติความเป็นมาที่สามารถศึกษาสืบค้นได้จริง และองค์พระบรมธาตุเจดีย์ เป็นปูชนียสถานซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของปวงชนอย่างต่อเนื่องยาวนาน อยู่ในวิถีชีวิตของผู้คนทุกเมื่อเชิ้อวัน (ดูบทที่ ๑, ๒)

นอกเหนือจากความสำคัญ ในด้านประวัติศาสตร์ ศาสนา ดังกล่าวแล้ววัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ยังมีศิลปวัตถุๆ นานาชนิด ซึ่งได้รับการบรรจุจัดไว้อย่างสง่างาม (ดูบทที่ ๓, ๔) และมีพันธุ์ไม้สำคัญ ที่เชื่อมโยงกันอยู่กับประวัติศาสตร์พุทธศาสนาอีกด้วย คือ ต้นโพธิ์ลังกา (ดูบทที่ ๓)

บทที่ ๕-๗ พิจารณาจากถ้อยคำสำนวนภาษา แม้ว่าจะไม่เก่าเท่ากับบทที่ ๑ - ๔ แต่เนื้อหาสาระยังย้ำเน้นให้เห็นถึงความสำคัญ และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศาสนา และประเพณี อย่างต่อเนื่องยาวนาน จากอดีตกาลจวบจนปัจจุบัน

๓.๒ ปริศนา

เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่น ในด้านเขาวนปัญญาและไหวพริบทางภาษาที่สามารถนำเอาสรรพสิ่ง ซึ่งผูกพันกับวิถีชีวิตของผู้คน มาผูกร้อยเข้าเป็นปมที่ซ่อนเงื่อนปัญหา ชี้นำให้คิดแก้ทาย มีทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง บ้างเป็นบททายธรรมดา บ้างเป็นสมุนไพโร และบ้างเป็นลายแทง และมีเนื้อหาหลากหลาย (วิมล คำศรี : ๒๐ - ๓๗)

จากการศึกษาปริศนาเมืองนครศรีธรรมราช พบว่ามีปริศนาประเภทร้อยกรองอยู่หลายบท ที่แสดงถึงภาพลักษณ์ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช ซึ่งมืองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลาง ตัวอย่างเช่น

หน่อไม้แดง	แกงกินไม่ได้
คนมาไหว้	ไหว้กันทั้งเมือง
	(องค์พระบรมธาตุเจดีย์)..... ๑.
ลายแทงวัดพระบรมธาตุ	
สากเปือทองคำ	ตำแล้วพาไป
(สากเปือทองคำ	ตำแล้วพันไป)..... ๒.
ลายแทงเกี่ยวกับตะบันทอง ในวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
ตะบันทองคำ	ตำแล้วพันไป..... ๓.

(เล่ากันว่า มีข้าหลวงจากกรุงเทพฯ ไปเก็บภาษี ได้แก้ปริศนาเป็น “ตำแล้วพาไป” จึงเอาตะบันทองไปเป็นสมบัติของตนเสียได้)

ลายแทงวัดพระเดิม (ร้าง) อยู่ในเขตวัดพระมหาธาตุต่อกับวัดมิ่งคุณ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	
วัดพระเดิมแก้วข้า	มีสระสี่มุม
มีทองสี่ตุ่ม	อยู่สี่มุมวัด
พี่ก็มีต้อง	น้องก็มีขัด
ใครรู้จักบาตรวัด	ให้ตัดคัตเอา..... ๔.

ลายแทงพระปัญญาประดิษฐานในองค์เจดีย์องค์หนึ่ง บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ถอยหลังออกไป	เหล็กในแทงตา
หันหน้าออกมา	กาชี้ใส่หัว
ต่อมามีคนแก้เอาไปได้	โดยเปลี่ยนเสียว่า
“ถอยหลังเข้าไป	เหล็กในไม่แทงตา
หันหน้าออกมา	น้ำตาพระร่วง”..... ๕.

(เพราะทรัพย์สมบัติใส่ตุ่มซ่อนไว้บนเพดาน ได้หลังคาเหนือธรณีประตูเวลาเข้าไปไหว้พระ กลับออกมา
ถ้าไม่แหงนมอง ย่อมไม่เห็นตุ่มทรัพย์)

ฯลฯ

จากตัวอย่างปริศนาคำทาย และปริศนาลายแทงข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้สร้างสรรควรรณกรรม มี ทศนะ
คติต่อวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งมีองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลางเป็น บวก เช่นเดียวกับวรรณกรรม ประเภท
เพลงร้องเรือดังกล่าวมาแล้วและเสริมย้ำให้เห็นถึงความสำคัญ ขององค์พระบรมธาตุเจดีย์ ว่าเป็น ปุชนิยสถาน ซึ่ง
เป็นที่ศรัทธาของผู้คนทั้งมวล (ดูบทที่ ๑) ความสำคัญของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารว่าเป็นชุมทรัพย์ หรือศูนย์รวม
สมบัติอันล้ำค่านานาชนิดอีกด้วย (ดูบทที่ ๒ - ๕)

๓.๓ บทมหรสพพื้นบ้าน

มหรสพพื้นบ้าน ซึ่งเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในภาคใต้ โดยเฉพาะที่นครศรีธรรมราช ได้แก่ โนรา
หนังตะลุง และเพลงบอก เป็นต้น (วิมล คำศรี, ๒๕๕๐: ๑๐ - ๒๙)

ร้อยกรองซึ่งเป็นมุขปาฐะปฏิภาณ อันเป็นบทมหรสพพื้นบ้านดังกล่าวมา ประทับใจของผู้ฟัง ผู้ชม
จนจดจำกันได้อย่างแพร่หลายในนครศรีธรรมราช มีหลายสำนวนล้วนแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของวัดพระมหาธาตุ
วรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช ซึ่งมีองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลาง ตัวอย่างเช่น

๓.๓.๑ บทโนรา โนราเป็นศิลปะการรำฟ้อน เป็นการแสดงที่เน้นลีลาท่าร่ามากกว่าบทร้อง
แต่บทร้องส่วนหนึ่งก็เป็นมุขปาฐะปฏิภาณ ที่จดจำกันได้อย่างแพร่หลายในนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะบทร้อง
ที่เกี่ยวกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช ซึ่งมีองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลาง ตัวอย่างเช่น

บทชมพระธาตุเมืองนคร

หันหน้าไปบูรพา นั่งวันทาพระบรมธาตุ
เมืองนี้เมืองนคร คอนศรีธรรมราช มีพระธาตุอยู่กลางเมือง
ยอดเออยอดสุดมีแก้ว ดูพรายแพรวล้อมเหลืออง
สีลันบรรเทือง มีบัวคว่ำบัวหงาย
ถัดมาพระเวียง ยืนเคียงเรียงราย

คอยแลไปข้างใต้ แลเห็นทองเป็นปล้องใหญ่
 ลวดทองมากรองเข้าด้วยแหวน วงมันใหญ่พ้นประมาณ
 อีกชั้นหนึ่งเล่ามีพระปฏิภาณ สถิตอยู่ทั้งสี่ด้าน
 บนคอหอยยังมีหุ้มน้ำเงิน ใส่ทอง ใส่ข้าวของอันดัง
 ที่ตรงบนคอหอยยัง นับด้วยถั่ง นับด้วยเกวียน
 มีกำแพงแก้ว มีฉัตร พระพายพัดวนเวียน
 ฝีมือแนบเนียน หุ้มแต่ทองคู่มองเดิน
 มีกำแพงแก้ว มีฉัตร พระพายพัดสะเอิ้น (เนิ่นๆ)
 เสียงดังฉิ่งๆ ฉิ่งๆ เนิ่นๆ ฟังสาเจริญใจแรง
 ที่ทางขึ้นลงมีพระม้า ทวาราปิดไว้แข็ง
 กลัวผู้ร้ายจะปลอมแปลง ลักเงินทองของข้างบน
 มียักษ์วิรุฬหก วิรุฬปัก พงศ์พยัคฆ์ มีภพยนตร์ (หุ่นยนต์)
 สถิตข้างทางละตน
 มีรูปครุฑหยุดนาคา ทำปักษาเหมหงส์
 มีสีทันบรรจง เราแลเห็นเหมือนเป็นจริง
 พระองค์ขึ้นทรงม้า นี่สมมติพิมพ์พระยาหญิง
 โอโรสแอบอิงบรรทมหนึ่งในสถาน
 พระองค์ทรงตัดขาดไม่หวั่นหวาดในปวงมาร
 ค่อยหนีจากปราสาทราชฐาน พระภูบาลบรรพชา ๑.

ฯลฯ

อันวัฒนธรรมประเพณี
 มีทั้งศิลปะศิลปิน
 มีเพลงบอกมีหนังหนังโนรา
 ประเพณีคำมีมานาน
 วันมาฆบูชาผ้าขึ้นธาตุ
 เพ็ญเดือนแปดสองหนผลเหลือหลาย
 ถึงวันเพ็ญเดือนสี่มีบทเรียน
 เพราะเป็นวัฒนธรรมประเพณี
 ประเพณีปีละครั้งตั้งเดิมมา
 หลอมน้ำใจไทยพุทธสุดประเสริฐ
 ณ ปีนี้ปะโรงเชื่อมโยงกัน
 กลางเดือนสามนำผ้ามาขึ้นธาตุ
 ปีสองห้า-ห้า-ห้ามาอีกที

นครศรีธรรมราชเมืองศาสน์ศิลป์
 อยู่คู่ถิ่นเมืองพระมาช้านาน
 ร่วมรักษาสายศิลป์ให้ลูกหลาน
 ฤดูกาลเดือนสามน้ำแห่งลง
 ประชาราษฎร์ชื่นชมสมประสงค์
 ตามประวัติจัดไว้เป็นลายเขียน
 ไปแห่ผ้าเวียนเทียนเวียนทักษิณา
 เป็นผลดีเสียหนักควรรักษา
 วันมาฆบูชาแห่ผ้ากัน
 ผลบังเกิดดียิ่งทุกสิ่งสรรพ
 เธอและฉันรู้จักสามัคคี
 ถิ่นศิลปศาสน์แดนดอนนครศรี
 เพ็ญเดือนสี่จึงมาแห่ ๒.

จากตัวอย่างบทโนรา ชมพระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราชข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม มีความซาบซึ้งใจในความมหัศจรรย์ และความสง่างามยิ่งขององค์พระบรมธาตุเจดีย์ จึงได้มีแรงบันดาลใจ สร้างสรรค์บทโนรา พรรณนาความมหัศจรรย์ และสง่างามขององค์พระบรมธาตุเจดีย์ ตั้งแต่ ส่วนยอดลงมา กระทั่งถึงบันไดทางขึ้นองค์พระบรมธาตุ (ดูสำนวน ๑)

ยิ่งไปกว่านั้นวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราชซึ่งมีองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลาง ยังเป็นศูนย์รวมแห่งศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ในกาลประเพณีสำคัญทางพระพุทธศาสนา ผู้คนจะหลั่งไหลกันเข้ามา ประกอบพิธีกรรมอย่างเนืองแน่น ด้วยเชื่อแน่ว่าทำพิธีที่นี่มีอานิสงส์สูงสุด เมื่อกาลประเพณีคราใดก็จะหลั่งไหลกันมา ที่นี่ทุกปีไป (ดูสำนวนที่ ๒)

๓.๓.๒ บทหนังตะลุง หนังตะลุงเป็นศิลปะการเล่นเงาเพื่อความบันเทิงยามค่ำคืน ใช้ตัวหนังตะลุง เชิดเป็นตัวละคร มีบทพากย์ และบทเจรจาที่ผสมผสานกลืนกับดนตรีพื้นบ้าน เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในท้องถิ่น ชนบทนครศรีธรรมราช และภาคใต้

บทพากย์หนังตะลุงมีลักษณะเป็นมุขปาฐะปฏิภาณ ที่จดจำกันได้อย่างแพร่หลาย มีหลายประเภท โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช ซึ่งมีองค์พระบรมธาตุเจดีย์ เป็นศูนย์กลาง มีหลายสำนวน ตัวอย่างเช่น

ไหว้พระบรมธาตุผุดผาดผ่อง
เชิดบูชาสนับประกาศเกียรติเมืองนคร

นครศรีเมืองเก่าเขาสวยยังรวยหาด
ส่องแสงทองส่องสว่างกลางธานี

วัฒนธรรมอันล้ำค่าประเพณี
พระบรมเจดีย์เป็นสิริมงคล
ดวงจันทร์แจ่มแสงเด่นเพ็ญเดือนสาม
ทุกทุกปีแน่นมั่นเป็นสัญญา
ปากพ่องถิ่นกำเนิดเกิดปรากฏ
ถึงเดือนแปดสองหนชนขึ้นบาน
ปี พ.ศ. สองพันห้า-ห้า-ห้า
ร่วมรักษาวัฒนธรรมประจำปี

ประดับทองสูงส่งเป็นอนุสรณ์
จงอวยพรให้เข้มขึ้นทุกคืนวัน ๑.
(บทหน้าบท : หนึ่งปรีชา สงวนศิลป์)
มีพระธาตุยอดทองในท้องถิ่น
งานมีศิลป์ประวัติศาสตร์พระธาตุนคร..... ๒.
(เกี่ยวจ้อ : หนึ่งสุชาติ ทรัพย์สิน ศิลปินแห่งชาติ)

เมืองนครศรีธรรมราชประกาศผล
ประชาชนเลื่อมใสผ่านไปมา
สื่อร่ำมาจากยอดทองส่องมาหา
วันมาฆบูชามีมานาน
ผ้าพระบฏซึ่งประจักษ์เป็นหลักฐาน
ได้ร่วมงานแห่ผ้าซึ่งเป็นประเพณี
ยามดาราแสงงามเด่นเพ็ญเดือนสี่
ประเพณีผ้าขึ้นธาตุคู่ชาติ-เอย ๓.
(เกี่ยวจ้อ นำเรื่อง : ปฐมอำยลูกหมี่)

หลังจากพระพุทธองค์ทรงปรินิพพาน
จะขอก้าวถึงเมืองททบุรี
แต่พวกศัตรูมากมีกรีธาทัพ
หวังช่วงชิงสิ่งหมายมาดพระธาตุทันต์
องค์ราชาโคสีห์เห็นทีว่า
เพราะศึกครั้งนี้ใหญ่หลวงกว่าครั้งใด
จึงรับสั่งเจ้าหญิงเหมชาลา
ถ้าพ่อพ่ายตายดับอย่าอาวรณ์
จงรับนำพระทันตธาตุที่มามาหมาย
เหมชาลาพร้อมทนต์อนุชา

จึงมีการแบ่งธาตุของพระชินศรี
ท้าวโคสีห์ราชเราก็ได้พระธาตุทันต์
คนนั้นจะโจมตีแคว้นเขตทันต์
ตอนนี้มันโอบล้อมโดยพร้อมใจ
จะรักษาพระสาริกธาตุอาจไม่ไหว
สู้ไม่ได้ก็ต้องยอมพร้อมจะม้วยมรณ
ราชธิดายอดหญิงมิ่งสมร
จงรีบจรจากกรุงมั่งงักกา
ไปถวายเจ้าเวียงวังอย่ากังขา
ทั้งสองราชรับคำร่ำอาดูร..... ๕.
(บทตั้งเมือง : นิยายหนังตะลุง

เรื่องตำนานพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช: ปฐมย้ายลูกหมู)

จากตัวอย่างบทหนังตะลุงข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าศิลปินหนังตะลุงผู้สร้างสรรค์ วรรณกรรม บทหนังตะลุง มีความผูกพันอยู่กับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช ซึ่งมีองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลาง ศิลปินหนังตะลุงต่างตระหนักในคุณค่า และความสำคัญของปูชนียสถานแห่งนี้ จนนำไปถ่ายทอด ในรูปลักษณะของการเจรจา (ดูบทที่ ๑) การนิยามยกย่องในความสง่างาม (ดูบทที่ ๒) ความเป็น ศิริมงคล ศูนย์รวม แห่งวัฒนธรรมประเพณีสำคัญแห่งพระพุทธศาสนา (ดูบทที่ ๓) และการนำมาผูกเรื่องราวเป็นนิยายหนังตะลุง เพื่อบริการบันเทิงตามบทบาทหน้าที่ของศิลปินหนังตะลุง (ดูบทที่ ๔ - ๕) เป็นต้น

๓.๓.๓ บทเพลงบอก เป็นเพลงพื้นบ้านที่นิยมแพร่หลายมาก ในชนบทของเมืองนครศรีธรรมราช ในอดีต เป็นมุขปาฐะปฏิภาณซึ่งแม่เพลงต้องใช้สติปัญญา ความรู้เฉพาะตัวเป็นพิเศษ

บทเพลงบอก มีเนื้อหาสาระหลากหลายตามโอกาสที่เล่น เช่น ถ้าเล่นในงานบวช เนื้อหา มักเกี่ยวกับความรักต่อบุตร ความกตัญญูที่บุตรพึงมีต่อบิดามารดา พุทธประวัติ อานิสงส์ของการบวช เป็นต้น (วิมล คำศรี, ๒๕๔๐ : ๑๐- ๑ ๑)

จากการศึกษาบทเพลงบอกของศิลปิน เพลงบอกชั้นครูคูเมืองนครศรีธรรมราช (วิมล คำศรี, ๒๕๔๗) และบทเพลงบอกของศิลปิน เพลงบอกทั่วไปพบว่า มีบทเพลงบอกหลายบทหลายสำนวน ที่แสดงถึงภาพลักษณ์ ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช ซึ่งมีองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลาง ตัวอย่างเช่น

ขอเสกสรรค์บรรยายกลอน
ไหว้พระธาตุแทนไตรรัตน์
บูชาพระอื่นมาก่อน
ครูอุปัชฌาย์สิ้นเสร็จ
ขอตลใจขอได้จง
เมื่อจะร้องกลอนไทย

ของขาวนครศรีธรรมราช
ขององค์พระสถิตา
ต่อจากนั้นบิดรมารดา
รวมเข้าเป็นเจ็ดอย่าง
บพ้องส่งบุญมาส่ง
ขอให้ไสวสว่าง

ขอให้อภัยโทษ
เพื่อจะยังให้ไถ่

(เพลงบอกเนตร ชลารัตน์ ศิลปินพื้นบ้านดีเด่นแห่งชาติ ปี ๒๕๒๘)

ทะเลรอบเป็นขอบวง
มีเรื่องสำคัญข้าจะเล่า
มีพี่น้องสองรา
มาถึงหาดทรายแก้ว
แล้วฝังไว้ในหาดทรายกรวด
สว่างใสสุกสกาว
ยังมีพระอรหันต์
ท่านเหาะผ่านลอยโคม
หยุดลงไหว้พระทันตธาตุ
ทั้งสองกรสมคะเน
ครั้งนั้นแหละเขาวเรศ
นางเหมชาลาณารี
พร้อมทั้งพระทนต์กุมาร
จึงอภิปรายทุกข์เข็ญ
ข้าพเจ้าไม่รู้จัก
ท่านเป็นอะไรอย่าหลอก
ส่วนพระอรหันต์
เป็นชีนาสพจงแจ้ง
เป็นบุตรของพระตถาคต
พอเห็นว่ามีพระธาตุ
จึงลงมานมัสการ
แสนเปรมปรีดีทุกอย่าง
จะบอกเจ้าผู้ประเสริฐ
จงจำเรียววัฒนา
สถานที่นี้ภายภาคหน้า
ชื่อนครศรีธรรมราช
มีกษัตริย์จากลังกา
จงตั้งใจทำความดี

เห็นตลอดทุกท่าทาง
ในแถวของเมธี..... ๑.

เดิมเป็นแดนดงนาวัน
ให้ท่านได้เข้าใจ
ท่านได้นำพวงศัพระบรมธาตุ
แดนนี้ที่แว่วใส
แสงนั้นพุ่งพรวดขึ้นไป
แดนด้าวโพยมบน
ให้อุบัติพลันรุ่งแรงดังแสงโสม
พื้นโพยมบน
ที่หาดทรายอ่อน
ตั้งขึ้นเหนือเกศา
นางค้อยสังเกตแลมา
แสนจะดีใจ
มานั่งกราบกรานขอไหว้
ท่านได้เป็นไฉน
สุดที่จะหักกลั่วไป
ขอเชิญได้บอกมา
จึงรำพันเล่าจบ
วันนี้แสวงหา
เล่าให้หมดที่มีมา
สุดแสนสวาทเกิน
ยังที่สถานที่นี้
ไม่มีจะห่างเหิน
เจ้าจงจะเพลิดเพลน
ตลอดกายหน้าไป
จะมีพาราโสภา
ตัวเจ้าอย่าหวาดไหว
สถาปนาขึ้นต่อไป
ภายหน้าจะมีแวว

ครั้นต่อไปในภาคหน้า
 จงบอกเหตุลำนนา
 จะมีกษัตริย์จากหงสา
 ครั้ทอาแล้วถ้ำแลเลิศ
 จะมาสร้างองค์พระบรมธาตุ
 ดุโสภีสิ่งบังเกิด
 พระยาศรีธรรมมาโคกราช
 พอลิ้นอุบลเถรา
 เหมชาสาทนต์กุมารเสด็จถึงลังกา
 เหมือนอนุศาสน์ของท่าน
 นางฝั่งธาตุที่หาดทรายแก้ว
 ดวงสมรภานดา
 ครานั้นพระยาศรีธรรมมาโคกราช
 หงสาวดีนครไ
 กับบาคุอีกสี่คน
 รีบครรรโลงนาวา
 ได้มาก่อพระบรมธาตุ
 เป็นที่สำคัญอำเภอ
 แล้วให้มีการงานฉลอง
 ทั้งมโนรีชบขาน
 ตั้งขึ้นนครศรีธรรมราช
 แสนแดดฉายไฟระ
 วัดโดยสูงสามสิบเจ็ดวา
 เป็นที่เกรงพระบารมี
 ให้สมโภชอยู่เจ็ดวัน
 มีสิ่งบันเทิงทุกอย่าง
 หนึ่งโนราก็มามี
 สนุกแลล้ำเลิศ

เจ้ากลับจากลังกานิเวศน์
 เอาไว้เป็นเถาเถา
 ท่านผู้มีปรีชาวิเวกแว
 เป็นผู้ประเสริฐชน
 ที่บนชายหาดแห่งนี้
 เป็นที่ประเสริฐผล
 จำหยุดเบื้องบาทยุคล
 เสดดีจกลาจร
 แล้วชวนกลับหลังมาพระธาตุ
 ที่ เป็นอาจารย์สอน
 ฝั่งแล้วในดินดอน
 สดสิ้นชีวิาลัย
 ค่อยถิ่นลาศจากที่
 แดนด้าวอันโตใหญ่
 จะบอกอุบลให้เข้าใจ
 จากหงสาวดี
 เอาไว้ที่หาดทรายนั้น
 ตั้งเมืองท้าวโกสีย์
 พอเป็นทำนองที่มี
 เข้ามาประสานเพลง
 ท่านประกาศชื่อไว้
 ชื่อเสียงกะเหมาะเหมง
 องค์พระธาตุน่ายำเยง
 สุขแสนทวีในดวงแด
 มีเล่นกันต่างต่าง
 ต่างคนไม่ห่างแห
 ทำเพลงปี่ทำเสียงแตร
 เมืองเราประเสริฐครัน..... ๒.

(เพลงบอกเนตร ชลารัตน์ :

บทเพลงบอกเล่าเรื่องพระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราช
สืบสายพระศาสนา
สองพี่น้องได้ข้ามฝั่งฯ
มาฝั่งไฉนหาดทรายฯ
นางเหมชาลาพระธิดามาร
ชื่อเสียงเคยแพร่หลายฯ
เป็นเมืองเอกทักษิณทิศฯ
ของพระโลกกาจารย์ฯ
มีประตูชัยทั้งเหนือใต้ฯ
เป็นเอกลักษณ์ความยิ่งใหญ่

วัฒนธรรมประเพณี
มืองค์พระธาตุเป็นหลัก
ซึ่งบรรจุพระทนต์ธาตุ
ผู้คนไปมาราบไหว้
เพ็ญเดือนสามมาบูชา
บ้างปรากฏเข้าให้เห็น
เมื่อเดือนแปดมีสองหน
ครบสามปีมีหนึ่งครั้ง
ผู้คนไปร่วมเวียนเทียน
บ้างแห่ผ้าไปขึ้นธาตุ
จัดเป็นงานประจำปี
จากสมัยพุทธกาล
ด้วยบุญญาบารมี
ช่วยให้ปราศจากทุกข์
ชาวนครศรีธรรมราช
พอถึงวันมาฆบูชา

มีพระธาตุของพระโลกเชษฐีติดอยู่ในเขตแดนใต้
มาจากลังกา นำเอาพระสารีริกธาตุ
สมัยนั้นนานทะเลล้อม แล้วมีกำแพงป้อมแก้ว
รุ่งเรืองดุทธิโบราณราช ได้สืบสายศาสนา
ครั้งก่อนสร้างไว้เป็นหลัก
เมืองนี้เคยไพศาลฯ ๓

ของเมืองนครศรีธรรมราช
มานานหนักหนา
ขององค์พระศาสดา
ย่อมสุขสบายดี
ตามเวลาโดยกำหนด
วันเพ็ญกลางเดือนสี่
ตามเหตุผลที่ได้มี
เหมือนดังที่เป็นไป
เดินแห่เวียนทักษิณา
เรียกกงานขนาดใหญ่
ประเพณีของคนไทย
สืบทอดไปนานวัน
พระสารีริกธาตุ
จะมีแต่ความสุขสันต์
รักองค์พระธาตุร่วมกัน
เตรียมผ้าบุญไป ๔

(เพลงสมใจ ศรีอยู่ทอง : ศิลปินเพลงบอกถวายพระราชทาน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
โครงการเพชรน้ำหนึ่งมรดกโลก ปี ๒๕๔๒)

จากตัวอย่าง บทเพลงบอกข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ศิลปินเพลงบอกผู้มีชื่อเสียงทั้งรุ่นเก่า (พ.ศ.๒๔๓๙ ขึ้นไป) และรุ่นใหม่ (พ.ศ.๒๔๘๐ จนถึงปัจจุบัน) ต่างตระหนักในความสำคัญและคุณค่า ของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช ซึ่งมีองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลาง

ตามขนบหรือธรรมเนียมปฏิบัติของศิลปิน ก่อนเริ่มการแสดงจะมีการคาราวะถึงศักดิ์สิทธิ์ ที่เลื่อมใสศรัทธา คุณบิดามารดาและครูบาอาจารย์ เพื่อความเป็นสิริมงคล องค์พระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราช คือสุดยอดแห่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งชีวิตของศิลปิน จึงปรากฏการบูชาพระบรมธาตุเจดีย์เมืองนครศรีธรรมราช เป็นปฐมบทของศิลปิน (ดูบทที่ ๑) ทุกประเภท

นอกเหนือจากศิลปินจะคาราวะองค์พระบรมธาตุเจดีย์ เมืองนครศรีธรรมราช ในรูปลักษณะของสุดยอดแห่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้ว ศิลปินยังผูกร้อยเรื่องราวเกี่ยวกับองค์พระบรมธาตุเจดีย์ไว้ให้ลูกหลาน อนุชนรุ่นหลังได้รับรู้ และตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์พุทธศาสนา ศูนย์รวมแห่งวัฒนธรรมประเพณีของปวงชนนิยสถานแห่งนี้ ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันอีกด้วย (ดูบทที่ ๒-๔)

๔. วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร

ภาพลักษณ์จากวรรณกรรมมุขปาฐะประเภทร้อยแก้ว

วรรณกรรมมุขปาฐะประเภทร้อยแก้ว ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช ซึ่งมีองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลาง ที่ผู้คนชาวนครศรีธรรมราชและภาคใต้จดจำ และบอกกล่าวเล่าขานสืบต่อกันมา คือ นิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้าน เป็นวรรณกรรมเก่าแก่ของมวลมนุษย์ เป็นผลผลิตทางปัญญาและจินตนาการของผู้คนในสังคม ที่เล่าขานสืบต่อกันกันมีคุณค่าทั้งสาระวิชาการและความบันเทิง แฝงไว้ซึ่งความคิดด้านต่างๆ กับทั้งสะท้อนภาพชีวิตและสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่นได้ดีระดับหนึ่ง (วิมล คำศรี, ๒๕๕๔)

จากการศึกษานิทานพื้นบ้าน เมืองนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียง พบว่านิทานพื้นบ้านที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช ซึ่งมีองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลาง ส่วนใหญ่ปรากฏอยู่ในนิทานประเภท นิทานตำนานและนิทานอธิบายเหตุ

นิทานตำนาน เป็นเรื่องของนิทานตำนานเกิดจากคำบอกเล่า ความเชื่อทางศาสนาโบราณ พิธีกรรมโบราณ และประสบการณ์ที่ชุมชนเคยรับรู้ร่วมกันมา คำบอกเล่านี้จึงถูกถ่ายทอดจากปากสู่ปาก ความคิดสู่ความคิด และสมัยสู่สมัย นานปีเข้าเรื่องราวจึงซับซ้อนพิสดาร และวิจิตรบรรจงขึ้น เพราะได้รับการปรุงแต่งภาษาของแต่ละยุคเข้าไป โดยนัยนี้ตำนานจึงเสมือนเรื่องราว อันเป็นผลงานทางอารมณ์และภูมิหลังของสังคมดั้งเดิม ที่ได้รับการยอมรับทั้งในแง่ความสนุกเพลิดเพลิน และความภาคภูมิใจ

แก่นเรื่องของนิทานตำนานก็คือ การแสดงเหตุผลและความเป็นมาของโลกระเบียบสังคม พิธีกรรม และประเพณีของชุมชน โครงเรื่องนิทานตำนานตะวันตก มักเป็นเรื่องกำเนิดโลก กำเนิดจักรวาล กำเนิดมนุษย์ และน้ำท่วมโลก ส่วนนิทานตำนานไทย มักเป็นเรื่องแสดงความเป็นมาของโบราณสถาน ปุทธนิยวัตถุ ประเพณีและมหรสพบางอย่าง ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าเป็นไปด้วยคตินิยมนี้เอง เมื่อมีการสร้างศาสนสถาน หรือถาวรวัตถุทางศาสนาแล้ว ก็มักผูกนิทานตำนานควบคู่เอาไว้เสมอ

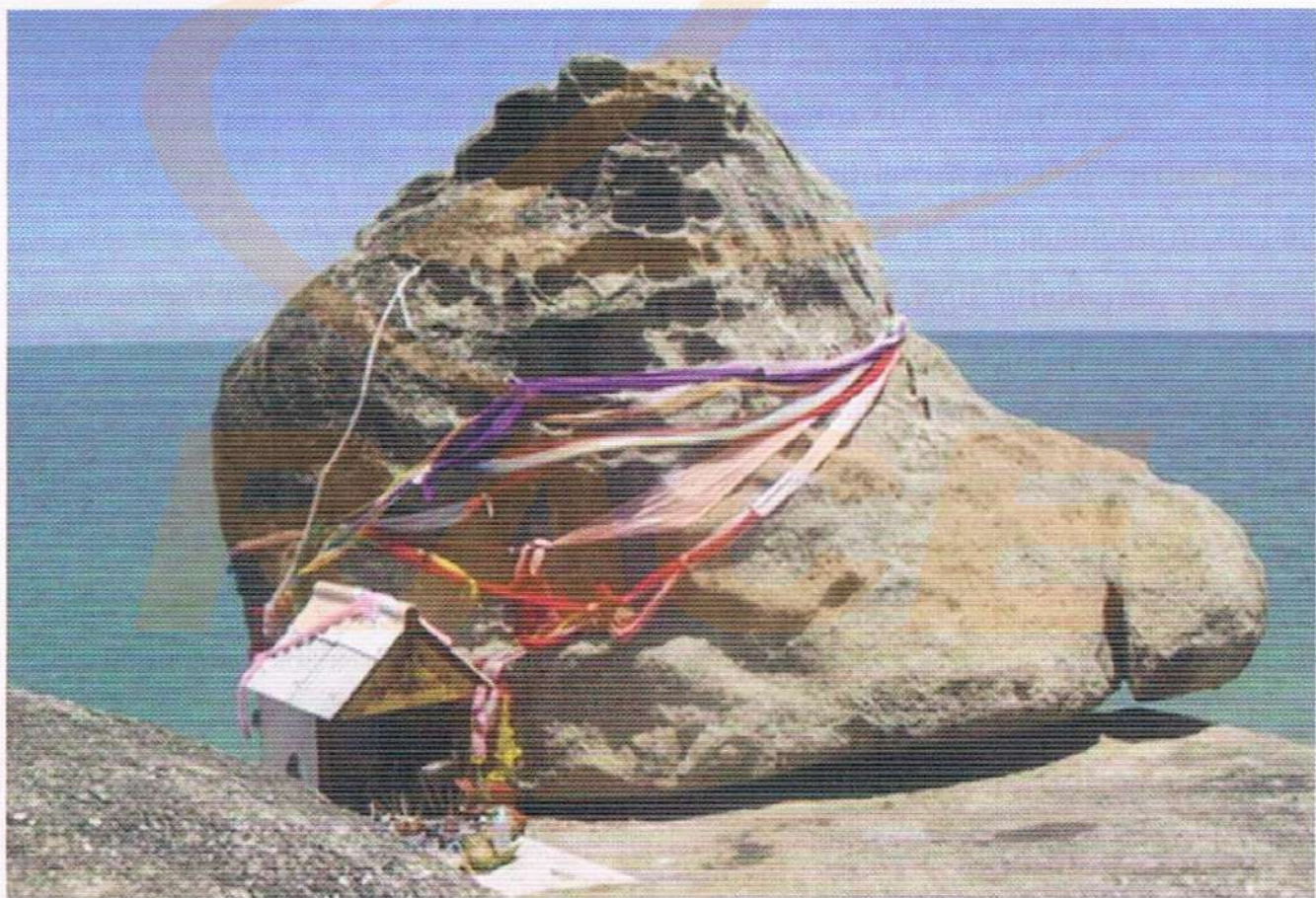
นิทานอธิบายเหตุ หมายถึงนิทานที่มุ่งอธิบายความเป็นมาของปรากฏการณ์ธรรมชาติ เทพเจ้า คน สัตว์ พืช สถานที่ และด้วยคำสำนวน เป็นนิทานเก่าแก่อีกประเภทหนึ่งที่แพร่หลายมาก

แก่นเรื่องของนิทานอธิบายเหตุ คือ การมุ่งให้คำตอบเกี่ยวกับความเป็นมาของสิ่งและสภาพต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวกับมนุษย์ สัตว์ พืช และธรรมชาติต่างๆ

นิทานอธิบายเหตุสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาของชาวบ้าน ในการสังเกตการณ์สรรคำตอบมาอธิบาย ขณะเดียวกันก็เสริมสร้างความรัก ความผูกพันกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้นโดยที่ฟังไม่รู้ตัว นิทานอธิบายเหตุ จึงมีอยู่ในทุกถิ่นที่ และแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิศาสตร์ จนทำให้นักวิชาการบางท่านถือเอาว่านิทานชนิดนี้เป็น “นิทานประจำท้องถิ่น”

ตัวอย่างนิทานตำนาน นิทานอธิบายเหตุ ที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร นครศรีธรรมราช ซึ่งมีองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลางมีดังนี้ เช่น

เก้าเส้ง

ยังมีพ่อค้าจีนคนหนึ่ง ซึ่งร่ำรวยมั่งคั่งมีความศรัทธา อยากจะทำบุญพระบรมธาตุ จึงได้เดินทางโดยเรือ นำเครื่องประดับแก้วแหวนเงินทองของตน ไปร่วมทำบุญสร้างพระบรมธาตุ ที่เมืองนครศรีธรรมราช

แต่พอเดินทางมาถึงฝั่งทะเลสงขลา ได้ทราบข่าวว่าพระบรมธาตุสร้างเสร็จแล้ว ก็รู้สึกเสียดายที่ไม่ได้ร่วมทำบุญกับเขาแต่เมื่อได้ตั้งใจจะมาทำบุญแล้วไม่อยากจะเอาเครื่องประดับแก้วแหวนเงินทองกลับบ้าน ได้ลองขึ้นไป

สำรวจ พบถ้ำขนาดเล็กอยู่ริมทะเลบริเวณนั้น จึงเอาของเหล่านั้น ซึ่งตีราคา ๙ แสนบาท แต่ออกเสียงสำเนียงจีน เป็น เก้าเส้ง ไว้ในถ้ำนั้นทั้งหมด แล้วลี้ภัยหนีมาปิดปากถ้ำไว้อย่างมิดชิด พร้อมกับตั้งจิตอธิษฐานว่า

“ขอให้ทรัพย์สินสมบัติเหล่านี้ จงตกเป็นญาติพี่น้องของข้าพเจ้า ที่มีบุญมาเปิดประตูถ้ำได้”

นับแต่นั้นมา ถ้ำที่ริมทะเลสงขลาแห่งนี้ จึงมีชื่อเรียกว่า เก้าเส้ง

ผู้ที่ไปเที่ยวที่นั่น มักจะลองไปพลักหินก้อนใหญ่ ที่ปิดปากถ้ำอยู่เพื่อที่จะกลายเป็นผู้มีบุญ ได้รับทรัพย์ เหล่านั้นไป ตามคำอธิษฐานของพ่อค้าจีน

แต่ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดทำได้สำเร็จ

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า เมื่อได้ตั้งใจเสียสละแล้ว ขอให้เสียสละจริงๆ เมื่อมีศรัทธา ขอให้มีความศรัทธาอย่างแรงกล้า อย่ามีศรัทธาแบบหัวเตาที่ผลุบๆ โผล่ๆ ไม่จริงจังอะไร

คนมีน้ำใจเสียสละจริง มีศรัทธาแท้จริง ทำบุญอันใดย่อมได้รับผลบุญเต็มเม็ดเต็มหน่วย เต็มที่เต็มกำลัง ศรัทธาของตน

(เอกรัตน์ อุดมพร)

เขาขาด-เขาพระวิเศษ-เขาเศษ

เขาขาด เขาเศษเป็นนิทานประเภทอธิบายเกี่ยวกับ กำเนิดภูเขาต่างๆ ในจังหวัดตรังคือเขาขาดเขานายพัน ในตำบลบางกุ้งอำเภอยะยง และเขาเศษในตำบลเขาวิเศษอำเภอยะยงวิเศษ เล่ากันมากในจังหวัดตรัง มีเนื้อหาสรุปได้ดังนี้

ครั้งหนึ่งพระรามตามกวางทองมาในบริเวณอำเภอยะยง กวางป็นปายภูเขาสูงหนึ่งในท้องที่ตำบลบางกุ้ง พระรามก็กวาดตามไปอย่างกระชั้นชิดทำให้ภูเขาสูงนั้นขาดออกเป็นช่องว่าง จึงเรียกว่า **เขาขาด** ซึ่งมีลักษณะคล้าย กับรอยกวางและรอยพระรามปรากฏอยู่บนหินที่ภูเขาแห่งนี้ขณะที่ติดตามกวางไปนั้นพระรามก็ทรงใช้ศรยิงกวางแต่ลูกศร ไปถูกเขาก้อนหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกในตำบลเดียวกันเป็นเหตุให้ภูเขาสูงนี้เป็นรูโหว่มองเห็นได้อย่างชัดเจน จากที่ไกลๆ ปรากฏมาจนปัจจุบันนี้เรียกว่า **เขานายพันเศษ** หินส่วนที่ทะลุก็ติดลูกศรไปตกเป็นภูเขาอยู่ในท้องที่ตำบล เขาวิเศษเรียกว่า**เขาเศษ**

เรื่องของเขานี้ยังมีตำนานอีกสายหนึ่งว่าที่พระสงฆ์เดินทางมาทางเรือ นำสิ่งของมีค่าจะไปร่วมสร้างพระธาตุ ที่เมืองนครศรีธรรมราชเมื่อถึงบริเวณนี้เกิดเรืออัปปาง พระสงฆ์และผู้ติดตามได้นำสมบัติไปเก็บไว้บนภูเขาและอาศัย อยู่จนเสียชีวิต “ตาแบกยายทูนทองทั้งมุลอยู่ใต้ตาแบกใครคิดแตกกินไม่รู้สิ้นเลย” ทั้งยังมี เรื่องปฎิหารย์ว่า ในวันที่ฝนตกลมแรง จะมีผู้มองเห็นพระสงฆ์รูปใหญ่ยืนอยู่บนภูเขา ซึ่งถ้าใครนำลงมาจากภูเขาก็มันเป็นไปต่างๆ จนต้องนำกลับไปคืน เรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เหล่านี้ทำให้ได้ชื่อว่า เขาพระวิเศษต่อมาเสียงลั่นลงเป็นเขาวิเศษ และเขาเศษในที่สุด

(วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์

และภูมิปัญญาจังหวัดตรังหน้า ๑๕๔)

เขาชุมทอง

ในสมัยโบราณกาลนั้นบริเวณเขาชุมทองนี้เป็นทะเลลึกทั้งหมด และต่อมาเมื่อถึงสมัยสร้างพระบรมธาตุเมืองนครก็มีเรือสำเภามากมายได้บรรทุกสิ่งต่างๆ อันมีค่าจำพวกแก้วแหวนเงินทองมาด้วย เพื่อเอามาร่วมสร้างพระบรมธาตุเจดีย์ เรือสำเภาเหล่านั้นได้อัปปางลงในบริเวณนี้ เมื่อเรือแตกผู้คนที่รอดตายก็ได้ช่วยกันขนของมีค่าจำพวกแก้วแหวนเงินทอง ขึ้นมากองไว้บนเป็นภูเขาเลากาและต่อมาได้กลายเป็นภูเขาไปเรียกขานกันในสมัยนั้นว่า “เขาห่มทอง” แต่เมื่อเวลานานนานเข้าก็ได้เพี้ยนเสียงไปเป็น “เขาชุมทอง” จนถึงทุกวันนี้

ต่อมาเขาแห่งนี้ได้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ไปเนื่องจากมีเทพารักษ์คอยปกปักรักษาสมบัติอยู่ชาวบ้านเรียกว่า “ตาตำ” “ตาตำ” นั้นก็เป็นเทวดาใจบุญคือถ้าใครเดินทางผ่านเข้ามาในบริเวณนี้ ท่านก็จะเสกข้าวปลาอาหารให้กินจนอิ่มหน้าสำราญเสมอมา อยู่มาจนถึงสมัยที่ญี่ปุ่นได้เข้ามาครอบครองเมืองนคร พวกมันก็ได้ไปเที่ยว และได้ปล้นทองเข้าไปในป่า เมื่อเข้าไปถึงเขาชุมทองญี่ปุ่นพวกนั้น ก็ได้กินข้าวปลาอาหารที่ตาตำเสกให้ เมื่อกินเสร็จแล้วพวกมันก็ได้ช่วยกันล้างถ้วยชามและทำความสะอาดสถานที่แห่งนั้นจนสะอาดเรียบร้อย ตาตำก็ได้ชี้ทางออกให้พวกมันจึงได้เดินทางกลับอย่างถูกต้องแต่ก็ไม่ได้สมบัติอะไรแต่อย่างใด และได้กลับมาเล่าเรื่องราวที่ตนประสบนั้นให้พรรคพวกญี่ปุ่นคนอื่นๆ ทราบพวกญี่ปุ่นที่ไม่เคยไปเขาชุมทองก็ใคร่อยากลองดูบ้าง จึงได้พากันเข้าไปในบริเวณนั้นบ้านตาตำก็ได้เสกอาหารให้กินกันอีก แต่ญี่ปุ่นพวกหลังกลับดูถูกดูแคลนไม่เชื่อถือศรัทธาเขาก็พากันขว้างปาถ้วยชามและที่เหยียรรัดที่บริเวณนั้น ตาตำก็เกิดเป็นบันดาลให้ญี่ปุ่นพวกนี้หลงทางอดอยากจนตายอยู่ในป่าแห่งนั้นสิ้นทุกคน ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา “ตาตำ” เทพารักษ์แห่งเขาชุมทองก็ไม่เสกข้าวปลาอาหารให้ใครได้กินต่อไป